

PTUJSKI LIST

Politično gospodarski tednik.

Štev. 9

Ptuj, 26. februarja 1922

IV. letnik

SHOD DEMOKRATSKE STRANKE V PTUJU

Dne 5. marca tl. ob 9. uri dopoldne se vrši v dvorani „Narodnega doma“
javen shod demokratske stranke v Ptuj.

Razen drugih govorita gg. DR. KUKOVEC in DR. KRAMER, min. na r.

Vabi se ves okraj na ta shod.

ODBOR JDS.

Hrvatsko vprašanje.

Pred tedni se je pojavila v listih spomenica takozvanega „hrvatskega bloka“. V tej spomenici se je zahtevalo v bistvu za Hrvatsko popolno izločitev iz naše države ter ustvaritev lastne kmetijske republike.

Skrajno mučen utis je napravila ta spomenica; posebno še radi tega, ker je bila naslovljena ne samo na genovsko konferenco, kjer se bodo razmotrivala izključno gospodarska vprašanja, temveč je bil to jednako časno klic sovražnim državam v prvi vrsti Italiji, ki naj bi eventualno z mečem razdelila naše državo ter poklonila samoljubnemu Radiću Hrvatsko, da bi ji mogel predsedovati. Ta spomenica se je smatrala v prvem momentu upravičeno kot veleizdajalsko dejanje na naši državi.

Tem dalje pa, ko traja, tem bolj neka-ko izginja ta spomenica v svojih prvotnih učinkih.

Hrvatski „Obzor“, upliven list hrvatskih blokaških poslancev, toraj tistih, ki so to spomenico izdali, zataji kratkomalo taisto ter pravi, da je potvorba. Drugi blokaški list „Hrvat“ označuje to spomenico samo kot načrt članka, ki še pa ni bil dovršen.

Problem, o katerem razmišlja jug. javnost je ta, da sestavljalci spomenice same ne vedo, kaj so hoteli z njo povedati.

Mi vidimo v tem Radiću v njegovi osebnosti v polni meri, ker on kot politik in državnik ne ve nikdar konkretno, kaj hoče ali pa neče vedeti.

Ogoljufan hudobec.

V dobrih starih časih je živel kovač, ki je bil razun svojih desetih otrok vse dolžan. Zato so mu neusmiljeni upniki sklenili prodati hišo, živino, pohištvo in druge reči.

Ko je nato v nedeljo zjutraj pred cerkvijo boben zapel:

Brbombrbo, brbombrbo,
Kovaču vse prodano bo,

javkala je njegova žena, jokala njegova deca, da bi se je usmilil še trd kamen; pa zlahta, čeravno je imela pod palcem, ni mu hotela pomagati, bila je trša od gorskih skal.

Dan licitacije se je bližal, bližal, toda pomoči ni bilo od nikoder. Kovaču je hotelo počiti srce od same žalosti, tako ga je nadloga tlačila. Ni mogel več gledati otožnih obrazov družine, zbežal je v temni gozd, privezal na močno bukovo vejo vrv, da bi si končal življenje.

Mi pravi Jugoslovani pa vemo eno: jugoslovanski parlament ima 419 poslancev.

Brez orientacije je v najslabšem slučaju prilično 55 mož, Radićevci, Frankovci in Zajedničarji.

Proti tem možem brez orientacije stoji velikanski blok male antante pod jergido velikega voditelja Masaryka in njegovega adlata Beneša.

Ta koncentracija pomeni oživetvorenje velikanske skupine, zmožne velikega življenja na zunaj in znotraj, po številu prilično 80 milj. prebivalcev. Trdno upamo, da ta mala antanta postane v dogledni dobi trdna celota, v kateri bodo Radićeve avanture izginile kot mala nevarna otroška bolezen naše ožje domovine Jugoslavije.

Gospodarstvo.

Tobačno sajenje v ptujskem okraju.

V letu 1921. se je z dovoljenjem vlade pričelo sajenje tobačne rastline tudi v Sloveniji. Slovenci so že pod bivšo Avstrijo se potegovali za to, da bi smeli saditi tobak. A Madžari in Nemci, ki so imeli takrat glavno besedo, tega niso dopustili, ker so si pridržali sami za sebe to pravico. Sajenje tobaka je že bilo od nekdaj privilegirano in zelo dobičkanosno. Tobačna rastlina je namreč industrijska rastlina ter spada tobak med industrijske produkte. V naši novi državi je bilo takoj početkoma pomanjkanje tobaka. Da se temu odpomore in da pridejo tudi Slovenci do svoje pravice,

Tu stopi pred njega lovec v zeleni obleki in z dolgim petelinovim peresom za klobukom ter mu zakliče: „Kaj počenjaš, neumni krt? Obesiti se hočeš zavoljo revščine, pod tvojimi nogami pa leži suho zlato!“

Mojster pogleda na tla in zapazi resnično med praprotjo ležati veliko zlatov, popolnoma novih in lepo bliščečih. Oj, kako je svetlo zlato siromaka oživel! Hitro je skočil z drevesa in hotel denarje pobrati.

„Oho, ne tako hitro!“ rekel je zeleni, „to zlato je moje. Če ga hočeš imeti, moraš mi zapisati svojo dušo.“

Zdaj je padlo kovaču srce v hlače, kajti spoznal je, da stoji pred njim sam peklenščak. A spomnil se je v tem trenutku revščine, ki tare njegovo ljubo družino in jel se je jokati in hudobca prositi za pomoč. — „Oh milostljivi gospod vrag!“ zdihoval je siromak, „saj ne potrebujem vsega! Če bi le četrtino od tega denarja imel, lahko bi poplačal dolgove in bi mi še nekaj ostalo!“

„Mi je tudi prav“, dene nato hudobec,

da bi smeli saditi dobičkanosno rastlino tobak, je vlada ukrenila in izdala dovoljenje, da se v vinorodnih krajih Slovenije poskuša s sajenjem tobaka in da se odpre našemu kmetovalcu nov vir dohodkov. Če ne bi bila rastlina dobičkanosna, bi si gotovo Madžari in Nemci ne bili pridržali te pravice sajenja in gojitve tobaka. Pri tobaku se namreč cene določijo v naprej za vsako leto, tako da si vsak kmetovalec in sadilec tobaka že lahko takoj izračuna, kakšen donos in hasek bo imel od sajenja tobačne rastline na ar, oral ali joho, in po številu sadik. Sadilec tobaka je vnaprej zagotovljen, da bo v jeseni, ko je tobak oddal, dobil toliko in toliko denarja sigurno na roko. Če nastopijo kakšne vremenske nezgode kakor toča, tedaj si je tudi v svesti, da je tudi proti temu zavarovan in da dobi 75 odstotkov škode povrnjene in še povrh tobak, kolikor ga je oddal, posebej plačan, tako ne trpi izgube. Pri vseh drugih poljskih pridelkih kmetovalec ne ve vnaprej, kakšna bo cena pridelkom, ko jih spravi na trg, nihče mu ne povrne škode po toči, nihče mu ne more naprej zagurati, da bo toliko in toliko prejel v jeseni za svoje pridelke, temveč je odvisen od vseh različnih okoliščin, posebno pa od nakupovalcev, ki so po največ židje, kateri pa delajo večinoma le v svoj prid, ne gledajo pa na to, da ima pridelovalec, to je kmetovalec, pri tem dobiček ali zgubo. Iz teh navedenih razlogov je priporočati našim kmetovalcem, da se bolj poprimejo te nove industrijske rastline, ki ima pred drugimi poljskimi rastlinami velike prednosti. Ako bi v letu 1921 bili vsi poljski pridelki bili obili, da bi kmetovalec mnogo pridelal recimo žita, krompirja, koruze itd., tedaj bi cena teh pridelkov gotovo ne bila tako visoka kakor je sedaj, ko je suša uplivala na to, da je bilo teh pridelkov malo. Naša država je agrarna država, to se pravi, naši državljani se pečajo večinoma s kmetijstvom. Najbolj bogata na poljskih pridelkih je Vojvodina, Bačka, Banat in drugi južni deli države, kjer kmetovalec z veliko manjšim trudom kakor pri nas v Sloveniji, pridelava ogromno poljskih pridelkov na dobri redoviti zemlji. Slovenski kmetovalec se s temi ne more spuščati v konkurenčni boj. Za to se

„vzami toraj, koliko potrebuješ! Čez sedem let lahko prideš po ostalo zlato, ali mi razodeneš kako željo, katero ti moram izpolniti, potem je vse poravnano.“

Kosta pogodbo (kontrakt), kakor je v navadi, podpisala s krvjo, preštela sta na mahu ležeče zlate, in kovač si je s četrtino napolnil žepe ter se veselo žvižgajoč podal domov.

To vam je bilo veselje! Kako so skakali otročiči od radosti, zaslišavši žvenketanje denarja v očetovih žepih! Tudi žena je bila kar iz sebe in ni mogla verjeti, da ima mož resničen, pravi cesarski denar, dokler se ji ni nalagal, da mu ga je posodil neki star, ljubeznjiv gospod za celih sedem let.

Koj drugi dan je poplačal oderuške dolgove, potem pa začel delati, kar so mu pripuščale moči. Njegov trud ni bil zastonj, že v kratkem času si je pridobil lepo premoženje. Z vragovim denarjem je imel toraj srečo, ker je bil dober delavec ter skrben in štedljiv mož.

Kupljena Lincejska
Ljubljana

mu nudi na drugi strani dohodek in sicer boljši od kmetijskih pridelkov, to je od sajanja tobaka.

V letu 1921 so imeli poljski pridelki nepreračunljivo ceno. Kako bo v letošnjem letu, se naprej ne ve. Vsi pa komaj čakamo, tako kmetovalec kakor delavec in drugi ljudje, da cene živlenskimi potrebščinam padejo na nižjo ceno. To se bo tudi prekoslej zgodilo, posebno če bodo druge države, posebna pa Amerika in Rusija začele dobavljati na žitni trg večjo množino zrnja, kakor so to storile pred vojno.

Poglejmo si, kakšen uspeh je bil v Sloveniji v preteklem letu v sajenju tobaka. Tobačnih sadilcev v ptujskem okraju je bilo 271. Ti so oddali 17438 kg tobaka dobre kakovosti, 56 kg tobaka je bilo slabega in neporabljivega. Povprečna cena za meterski stot je bila 2059 K 44 v, kar je dalo odkupno ceno 515579 K 24 v, to je nad petstotisoč kron. Ta tobak se je pridelal na 1405 arih ali 24 in pol oralih zemlje, tako da je en oral zemlje dal na kosmatem donosu tobaka za 21042 K. Pri pšenici je dal kosmati donos takoj po mlatvi do 10000 K, pri sedanji ceni pa 13600 K. Seveda je pri pšenici manj obdelovanja in torej manj stroškov. Pri repi in krompirju je bil boljši donos. A to velja samo za zelo sušno leto 1921, v drugih letih pa je tobačni donos veliko višji kakor vseh drugih poljskih pridelkov.

Za leto 1922. so določene veliko višje cene tobaku, tako da bo sadilec tobačne rastline za svoj oddan tobak prejel veliko višjo odkupnino.

Na podlagi navedenega je umevno, da je našemu kmetovalcu priporočati, da se bolj poprime, ako ima za to polje in priliko, tobačne rastline in da se posveti tobačnemu sajenju. Ni potreba, da si en kmet nasadi toliko tobaka, da ga obdelati ne more, temveč ga naj nasadi le toliko, kolikor ga bo z domačimi delavci, posebno z lastnimi otroci najbolje in najlažje obdeloval, to je približno 2000 do 6000 sadik, na pet do 20 arov zemlje.

Mi moramo ponujano priliko, da smemo tobak saditi, v polni meri izrabiti; kajti ako tega ne storimo, tedaj se nam ta priložnost vzame, in mi je ne dobimo potem tako lahko nazaj.

O vseh pogojih sajenja tobaka ter o novih določenih cenah pridelanemu tobaku bo imel v nedeljo dne 12. marca 1922 ob 10. uri v gostilni pri Zupančiču predavanje tobačni strokovnjak. Kmetovalci, pojdite na to zborovanje in se dajte poučiti. Občine so že dobile pozivnice za prijavo. Kmetovalci, ne zamudite se prijaviti vsaj za najmanjšo število sadik. Letos moramo čimprej pričeti s sajenjem, da bo tobak prej zrel in da ga mrz ne bo uničil v jeseni. Ni se treba bati tatvine. Je dovolj finančnih paznikov, ki bodo strogo gledali in varovali tobačne sadilce. Čim več se bo tobaka sadilo, tem manj bo tatvine tobaka, kakor je to pri vinogradu.

Kmetovalci, zapomnite si naše besede in poprimite se sajenja tobaka, ki bo le v vaš prid in hasek!

Pa hitro je prišlo sedmo leto. Naš mojster je v kljub svojemu bogatstvu postajal zmiraj bolj tih in žalosten. Niti ljubeznjivosti žene, niti ljubkanje otročičev ni moglo privabiti na njegov otožni obraz najmanjšega smeha, pač pa je bil od dne do dne bolj suh in bled.

Ljudje so se čudili njegovi izpremambi in ugrabili, kaj mu je. „E, jetre imate bolane, le verjamite mi“, čebjala je stara Culovka ter prigovarjala kovaču, naj gre k zdravniku. Druga tercijalka je zopet menila, da je zagovorjen; vsled tega bi bilo najbolje, pustiti se blagosloviti od kacega pobožnega misijonarja.

In bil je za pomoč res zadnji čas. Teža mlinskega kamena je noč in dan stiskala njegovo srce, da ni mogel več delati in mirno misliti. Ker je odložil kladiivo, imel je še več časa za premišljevanje, kar je njegovo stanje še shujšalo.

Slednjič mu je nekdo svetoval, naj se poda na goro v gozd k puščavniku prosit

Pridelovanje oljčnic.

Svetovna vojna in njena zvesta družica draginja sta vsaj ponekod zopet uveljavili pridelovanje nekdanjih oljčnic, katerih semena se rabijo za pripravljane olja za jed in druge namene.

Pri nas znane oljčnice so: mak, solnčnica, ogrščica, repica, deloma tudi gorčica in ridžek. Nadalje pridobivamo olje tudi iz bučnic (pri nas v prvi vrsti iz teh) in iz lanenega semena, četudi ne pridelujemo buče in lanu radi olja.

Pred vojno se je, mislim, edino v štajerskem delu Slovenije — pa tudi ne povsod — upoštevalo olje iz bučnic. V splošnem pa se je olje uvažalo od drugod, po večini iz tujine, ki nam je dobavljala jedilno in drugo olje fina kakovosti po cenah, za katere se ni splačalo doma izdelovati olje iz domačih pridelkov.

Petrolej, plin in elektrika so tudi v veliki meri nadomestili uporabo nekdanj v to svrha doma pripravljenega olja. Edino štajersko bučno olje — neredkokrat iz ogrskih bučnic — je bilo vsled svoje okusnosti že pred vojno na dobrem glasu, kateri pa menda ni prišel preko nekdanjih domačih plank. Draginja pa narekuje sedaj pridelati doma marsikaj, kar se je prej dalo po ceni kupiti v trgovini. Poleg običajnih bučnic se tu in tam prideluje že več moka in solnčnic, po nekod je videti tudi že ogrščice in repične posetve, vse to za izdelovanje olja. Tudi lan je že zopet pri marsikateri hiši domač, saj daje poleg prediva tudi olje, ki sicer ni za jed, a je v lekarniškimi, obrtnih in industrijskih krogih iskano blago.

Pridelovanje oljčnic v sedanjem obsegu pa niti z daleka ne zadostuje potrebam domačega konzuma, saj nimajo n. pr. letos po večini pridelovalci sami radi lanske suše olja dovolj za lastno gospodarstvo, tem manj pa jim preostaja za kritje potreb drugih slojev.

Kakor rečeno so prišle do sedaj pri nas za olje v poštev v prvi vrsti le bučnice. Pridelovanje drugih oljnatih rastlin je tako majhnega obsega, da ne šteje nič za splošni konzum. Raditega pa je tudi sedaj pomanjkanje olja ali vsaj velika draginja pri olju, ker so buče lani vsled suše slabo uspele.

Izpadek na olju bi ne bil tako velik, če bi se poleg bučnic pridelovale pri nas tudi oljčnice, kakor n. pr. mak, solnčnica, ogrščica, repica itd. Te imajo globoko segajoče srčne korenine, jim torej suša na prikladnih zemljah ne škoduje tako, kakor bučam.

S pridelovanjem več vrst oljnatih rastlin istočasno bi bilo torej mogoče se izogniti posledicam suše v sušnih časih in spraviti v nekako ravnotežje povpraševanje in ponudbo v trgovini z oljem, kar bi sigurno vsaj nekoliko pripomoglo ublažiti draginjo. Cilj nas vseh pa mora biti, pomagati pri pobijanju draginje; vsak po svojih močeh in svoji zmožnosti. Kakor čutijo kmečki sloji draginjo pri industrijskih in obrtnih izdelkih, tako čutijo industrijski in obrtni sloji draginjo pri vsakdanji hrani in drugih potrebščinah. Eno

pomoči. Ta sveti mož je znal mnogokaj, česar drugim ni bilo mogoče storiti, odganjal je moro, ki je v tihih nočeh sesala trudne ljudi, ozdravil krave, katere so kri dojile, napodil hudobca, ako je koga obsedel itd. Tudi je rad pomagal vsakemu človeku z dobrim svetom.

Kovač je ubogal, podal se na goro in odkritosrčno povedal mogočnemu možu vzrok svoje nesreče. Starec je zamišljeno majal plešasto glavo in čez nekaj časa rekel: „To je sitna stvar! Zdaj vam ne vem ničesar svetovati. Pridite jutri zopet, morebiti mi pride po noči kaj primernega na misel.“

Drugo jutro je mojster zopet korakal proti puščavnikovi koči. Puščavnik je že stal pred vratmi in mu razodel, da še ničesar ne ve in da naj zato še enkrat pride.

Z veliko težavo se je do prihodnjega dne zopet vlekel proti stanovanju čudodelni-kovemu. Sveti mož je že stal pred durmi, a tokrat se je veselo smehljall, mu kima in

pa je gotovo, dokler bo draginja v hrani, bo draginja pri industrijskih in obrtnih izdelkih. To dejstvo se ne da ovreči z nobenim pre-rekanjem ali modrovanjem.

Katere oljčnice, kje in s kakim uspehom bi bilo mogoče še pridelovati, bodem skušal opisati v prihodnjih člankih.

Državni ekonom Zupanc.

* * *

Semjsko poročilo. Dne 21. februarja t. l. je bilo na sejem prignanih 185 konj in 531 goved. Cene so se gibale od 12—30 K za 1 kg žive teže. 1 prima telica je bila prodana po 35 K za 1 kg žive teže. — Dne 22. februarja t. l. je bilo na sejem prignanih 114 svinj. Cene so se gibale 40—56 K za 1 kg žive teže.

Dopisi.

Seja občinskega sveta se je vršila zadnjo soboto. Kot prva točka dnevnega reda je bilo poročilo o uspehu dosedanje revizije po g. nadsvetniku Peterlu iz Ljubljane kakor tudi o mestnih dokladah. Po njegovem dosedanjem mnenju bo imela občina v tekočem letu za okoli 1,600.000 kron primanjkljaja. — Za kritje tega naj bi se zvišale občinske doklade na 500%, kar bi znašalo približno 800.000 kron, ostanek naj bi se kril iz doklad na užitnino. Poročilo g. revizorja se je vzelo na znanje. — Kot druga točka je bila na vrsti odobritev zapisnika zadnje seje, ki se je po prečitaniu odobril. — Pri tretji točki (poročilo župana) bi bilo prišlo kmalu do odstranitve večine odbornikov. Gospod župan je poročal, da je dalo dramatično društvo zapreti mestno gledališče, katero ima po pogodbi s prejšnjim vladnim komisarjem v najemu za dobo 5 let. Gospod župan in socijaldemokratski odborniki ne pripoznajo te pogodbe, zaradi tega hočejo s silo spraviti v gledališče kinoravnatelj Murkota. Ker se dramatično društvo drži pogodbe, zato zahteva, da se g. Murko za svoje predstave obrne na društvo a ne na občino. — Kriza bi kmalu prišla, ko se je g. župan branil dati na glasovanje predlog odbornika Mikuletića, ki je predlagal, da se na podlagi te pogodbe prepusti gledališče dramatičnemu društvu do nadaljnjega v najem. — Po dolgem, burnem debatiranju in ko so nekateri odborniki vstajali, med njimi prvi g. dr. Fermevc, da odidejo — se je vdal in dal predlog na glasovanje. Predlog je bil sprejet. Socijaldemokrati so glasovali proti, kar se je moralo na izrecno zahtevo župana še posebej zabeležiti. — Kot nadaljnja točka dnevnega reda je bila prošnja podpornega dijaškega društva za podporo. G. ref. dr. Fermevc je predlagal o ozirom na to, ker se nahaja občina v slabem gmotnem položaju, da se dovoli podpora 1000 kron, kar se soglasno sprejme. — Četrta točka dnevnega reda je bila prošnja dekl. meščanske šole glede nabave Šićeve knjige „Narodni okraski.“ Sklene se, knjigo nabaviti. Na pred-

naj se požuri. Seveda, zdaj je kovač skakljall po bregu kakor mlada srna.

Ko se je malo oddahnil, pogledal je samotar pazljivo na vse strani, če ju nihče ne posluša in vprašal tiho: „Imati li v vašem mestu kaj hudih žensk?“

„Oj, teh nam ne manjka!“ odvrne mojster. Katera izmed vseh pa je najhujša?“

Vpraša starec dalje. Tu imenuje kovač ženo advokata Grabeža ter pripoveduje o njej, kar je že učinila. Povedal je veliko slabega, a nič dobrega, toda samotarec je še vedno majal z glavo, kakor bi hotel reči, ni še prava.

Še le, ko je dejal, da je Grabeževko izredil njen bogati stric poslanec in župnik Milendovšek, bil je starec zadovoljen in je rekel: „Tako, tako! Mislim, da bo dobra.“ Potem mu je tiho na uho zašepetal, kaj naj od zelenega zahteva, da se izmuzne iz njegovih krempljev.

(Dalje prihodnjič.)